

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	35295
Nom	Intervenció logopèdica en trastorns del desenvolupament
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	6.0
Curs acadèmic	2022 - 2023

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1203 - Grau de Logopèdia	Facultat de Psicologia i Logopèdia	3	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1203 - Grau de Logopèdia	22 - Intervenció logopèdica en trastorns del desenvolupament	Obligatòria

Coordinació

Nom	Departament
YGUAL FERNANDEZ, DESAMPARADOS	305 - Psicologia Evolutiva i de l'Educació

RESUM

L'assignatura Intervenció Logopèdica en els Trastorns del Desenvolupament s'imparteix en el tercer curs del Grau de Logopèdia. Té una càrrega de treball per a l'alumne de 150 hores equivalent a 6 crèdits ECTS.

Es tracta d'una matèria obligatòria que s'imparteix en el primer quadrimestre del curs. El seu objectiu és dotar a l'alumne dels coneixements bàsics de la logopèdia infantil general. Li correspon l'estudi del marc bàsic de la intervenció, de les tècniques bàsiques d'intervenció en els trastorns del desenvolupament que impliquen alteracions en el llenguatge i la comunicació.

La intervenció logopèdica és una intervenció simptomatològica, és a dir, l'eix fonamental de la intervenció es realitza en funció de la semiologia de les alteracions que s'observen en el llenguatge o la comunicació. I aquest eix fonamental de la intervenció es modula, en el cas dels trastorns secundaris, en funció del trastorn principal que patisca el xiquet i de les característiques, fonamentalment cognitives, que ho definisquen. A l'assignatura Intervenció Logopèdica en els Trastorns del Desenvolupament li correspon la formació en aqueix eix fonamental de la intervenció logopèdica. D'ací la seua importància en el pla d'estudis, es tracta d'una de les assignatures centrals de la formació en intervenció perquè els

coneixements que s'adquireixen s'apliquen a totes les patologies infantils que impliquen dificultats en el llenguatge.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

1203 - Grau de Logopèdia :

R4-OBLIGACIÓ D'HAYER SUPERAT PRÈVIAMENT L'ASSIGNATURA

35272 - Anatomia dels òrgans del llenguatge i l'audició

35273 - Fisiologia dels òrgans del llenguatge i l'audició

35288 - Trastorns del desenvolupament

Altres tipus de requisits

Pre-rrequisits essencials.

Es consideren com a pre-rrequisits essencials i recomanables els coneixements aportats per les matèries de Psicologia del desenvolupament i de l'adquisició del llenguatge i Trastorns del desenvolupament.

COMPETÈNCIES

1203 - Grau de Logopèdia

- Que els estudiants sàpien aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació d'una forma professional i posseïsquen les competències que solen demostrar-se per mitjà de l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seua àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguen la capacitat d'arreglar i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seua àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguen una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants hagen desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Dissenyar, implantar i avaluar accions de prevenció dels trastorns de la comunicació i el llenguatge.
- Dissenyar i dur a terme els tractaments logopèdica, tant individuals com col·lectius, i establir objectius i etapes, amb els mètodes, tècniques i recursos més eficaços i adequats, i atenent les diferents etapes evolutives de l'ésser humà, incloent-hi la perspectiva de gènere.
- Seleccionar, implementar i facilitar l'aprenentatge de sistemes de comunicació augmentatius així com el disseny i l'ús de pròtesis i ajudes tècniques necessàries adaptats a les condicions físiques, psicològiques i socials dels seus pacients.

- Assessorar les famílies i l'entorn social dels usuaris, afavorint la seua participació i col·laboració en el tractament logopèdic, atenent les peculiaritats de cada cas i incloent-hi la perspectiva de gènere.
- Comprendre i valorar les produccions científiques que sustenten el desenvolupament professional del logopeda.
- Conèixer els límits de les seues competències i saber identificar si és necessari un tractament interdisciplinari.
- Ser capaç de desenvolupar habilitats com regular el seu propi aprenentatge, resoldre problemes, raonar críticament i adaptar-se a situacions noves.
- Comunicar de manera oral i escrita les seues observacions i conclusions al pacient, als seus familiars i a la resta de professionals que intervenen en la seua atenció adaptant-se a les característiques sociolingüístiques de l'entorn.
- Elaborar i redactar informes d'exploració i diagnòstic, seguiment, finalització i derivació.
- Presentar una adequada producció de la parla, estructuració del llenguatge i qualitat de la veu.
- Manejar les tecnologies de la comunicació i la informació.
- Conèixer els principis, funcions i procediments de la intervenció logopèdica en els trastorns del desenvolupament.
- Seleccionar sistemes alternatius i augmentatius de comunicació adaptats a les necessitats d'infants amb trastorns en el desenvolupament de la comunicació i el llenguatge.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

Dissenyar i aplicar programes de rehabilitació en casos d'alteracions del desenvolupament del llenguatge amb o sense retard mental associat.

Dissenyar i dur a terme sessions d'assessorament a pares i / o cuidadors.

Dissenyar i aplicar sessions d'exercicis funcionals i exercicis dirigits.

Manejar instruments per a l'adequada aplicació d'exercici funcionals i dirigits.

Dissenyar i poder aplicar una intervenció en desenvolupament comunicatiu en Trastorns Generalitzats del Desenvolupament.

Dissenyar sessions d'intervenció emmarcades en diferents enfocaments com programes d'intervenció conductual, estructuració d'ambient, ús de claus visuals, utilització de comunicació augmentativa (PEC s, Schaeffer ...), foment de competències socials mitjançant històries socials i comunicació facilitada.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Introducció. Bases teòriques de la intervenció logopèdica en els trastorns del desenvolupament.

Introducció.

La intervenció en l'etiologia enfront de la intervenció en la semiologia.

Bases teòriques dels tractaments logopèdics dels trastorns del desenvolupament del llenguatge. Influència de diferents orientacions teòriques en els tractaments actuals: aportacions del conductisme, aportacions del generativisme, teories cognitives, teories socials.

2. Principis metodològics i components de la intervenció logopèdica en els trastorns del desenvolupament (TD)

Classificacions metodològiques. Procediments sintomatològics enfront de procediments globals o generatius. Enfocament puntual enfront d'enfocament evolutiu. Intervencions centrades en el terapeuta enfront d'intervencions centrades en el xiquet. Estratègies d'ensenyament formals enfront de funcionals. Procediments altament estructurats enfront de procediments interactius. El model d'intervenció naturalista. Estratègies específiques de la intervenció naturalista.

3. Models globals d'actuació i presa de decisions en la intervenció logopèdica en els TD. (I)

Model estructural multidimensional d'intervenció. Objectius d'intervenció. Estratègies d'afrontament. Procediments i activitats. Intensitat del tractament. Agents d'intervenció. Contextos d'intervenció. Avaluació de la intervenció.

Model interactiu de tres nivells de Juárez i Monfort. Primer nivell: L'estimulació reforçada i sistematitzada. Concepte d'ajust comunicatiu. Interaccions duals d'alta qualitat. Agents i contextos de la intervenció. Els programes d'assessorament per a pares i cuidadors.

Programes d'estimulació global de l'etapa prelingüística.

Programes d'estimulació global en l'inici de l'etapa lingüística.

4. Models globals d'actuació i presa de decisions en la intervenció logopèdica en els TD. (II)

Model interactiu de tres nivells de Juárez i Monfort.

Segon nivell: Exercicis funcionals. Concepte. Criteris per a la indicació d'intervenció mitjançant els exercicis funcionals. Objectius assumibles amb aquesta metodologia. Esquema instruccional d'un exercici funcional:

La situació. Les variables de complexitat. Els sistemes d'ajuda. Avaluació de resultats.

Tercer nivell: exercicis dirigits. Criteris per a la indicació d'intervenció mitjançant els exercicis dirigits. Objectius assumibles amb aquesta metodologia d'intervenció. Agents i contextos de la intervenció.

5. La intervenció en els nivells del llenguatge: La intervenció en el nivell morfosintàctic.

La intervenció en el nivell morfosintàctic. Enfocament del tractament: enfocaments interactius, intervenció naturalista, intervenció basada en exercicis funcionals, enfocaments formals.

Intervenció en l'etapa de combinació de primeres paraules. Intervenció en l'adquisició de la frase simple. Intervenció en el desenvolupament morfosintàctic complex. La comunicació augmentativa aplicada al dèficit morfosintàctic.

6. La intervenció en els nivells del llenguatge: La intervenció en el component semàntic.

La intervenció en el nivell lèxic-semàntic: Introducció. Enfocament del tractament: Enfocaments interactius, intervenció naturalista, Intervenció basada en exercicis funcionals, enfocaments formals. Intervenció en nivell lexical. Intervenció en el nivell semàntic i en el raonament verbal.

7. La intervenció en els dèficits pragmàtics del llenguatge.

La intervenció en la pragmàtica comunicativa. Introducció. Models d'intervenció. Definició d'objectius. Sistema d'ajuts. Entrenament d'habilitats bàsiques per a la comunicació. Atenció conjunta i contacte ocular. El joc. La comprensió verbal. Entrenament en tasques de teoria de la ment. Entrenament en la funcionalitat comunicativa. Comprensió de l'humor i la ironia. Comprensió de normes i judicis morals. Entrenament d'habilitats discursives. Les habilitats de conversa. El relat. L'argumentació.

8. Intervenció específica en el desenvolupament comunicatiu dels nens amb trastorns de l'espectre autista.

La intervenció en la comunicació dels nens amb trastorns de l'espectre autista. Enfocaments metodològics de la intervenció. Enfocaments conductistes tradicionals. Intervencions conductuals naturalistes. Intervenció amb sistemes alternatius i augmentatius de comunicació. L'efectivitat de la intervenció: tractaments basats en l'evidència.

Intervenció en el nivell prelingüístic. Tractaments en l'inici del llenguatge. Tractaments per avançar en el desenvolupament del llenguatge. La intervenció comunicativa en nens amb trastorn de l'espectre autista d'alt nivell de funcionament. Programes de tractament.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes de teoria	45,00	100
Pràctiques en laboratori	15,00	100
Elaboració de treballs en grup	10,00	0
Elaboració de treballs individuals	10,00	0
Estudi i treball autònom	55,00	0
Lectures de material complementari	7,00	0
Resolució de casos pràctics	8,00	0
TOTAL	150,00	

METODOLOGIA DOCENT

Es durà a terme una metodologia activa basada en les exposicions teòriques de la professora i un conjunt d'activitats relacionades amb l'exposició teòrica que induiran l'alumne a la reflexió i a la presa d'iniciatives. Les activitats consisteixen en l'aprenentatge reflexiu de tècniques d'intervenció, estudis de casos, anàlisi de materials, així com, reflexions sobre aspectes importants de la pròpia pràctica professional-pràctica basada en l'evidència, aspectes ètics relacionats. Tot aquest procés acompanyat i guiat des de l'acció tutorial que tractarà de guiar l'alumne en l'estudi autònom i en la resolució de dubtes sobre les activitats plantejades.

AVALUACIÓ**Sistema d'avaluació de l'assignatura**

La informació per a obtenir la qualificació final de l'assignatura s'obtindrà mitjançant dos procediments bàsics: avaluació final individual (examen final) i avaluació contínua o de progrés (activitats realitzades en classe presencial, informes i / o treballs individuals i de grup, altres activitats realitzades en classe, assistència a conferències, seminaris o jornades, etc.).

L'avaluació final individual s'ajustarà als objectius específics de la guia docent. Aquesta avaluació, que reflectirà el nivell aconseguit al final del procés d'aprenentatge de l'assignatura, es realitzarà al final del període presencial i representarà el 70% de la qualificació de l'assignatura, sent el seu valor màxim de 7. La prova final per a avaluar els objectius específics de l'assignatura serà escrita, teòric –pràctica, amb preguntes de tipus objectiu i de desenvolupament.

L'avaluació contínua o de progrés del treball realitzat pels estudiants al llarg del curs es realitzarà a partir dels informes i comentaris escrits i orals realitzats en les classes i / o en les tutories, així com en les diferents activitats realitzades en les sessions teòriques i pràctiques. Aquesta part de l'avaluació és de caràcter formatiu, ja que permet un procés de retroalimentació, tant per al professor com per a l'alumne. Aquesta avaluació representarà el 30% de la qualificació de l'assignatura. Dins de l'avaluació contínua es distingeixen dues parts ben diferenciades:

1.- Informes de les sessions pràctiques. Es realitzarà un únic informe de pràctiques amb valor màxim de 2,25 punts.

2.- Altres activitats realitzades en les classes presencials: informes i / o treballs individuals i de grup, accés a continguts disponibles en l'aula virtual, participació activa en les activitats realitzades en classe, etc. El valor d'aquesta part és d'un màxim de 0,75.

L'assistència a les classes pràctiques és obligatòria i per a aprovar l'assignatura es necessitarà assistir com a mínim a un 80% de les classes. La no assistència ha de ser deguda a raons de força major ben documentades (condició de salut sobrevinguda, mort de familiar fins a tercer grau, citació judicial, examen oficial, acompanyament a un familiar de primer grau per motius mèdics). Els continguts de les classes pràctiques es consideren irrecuperables. L'alumne que no assistisca o suspenga aquesta part de l'avaluació no podrà recuperar-la en la segona convocatòria.

La nota final s'obté de la suma ponderada de les notes de cada part de l'avaluació, sempre que s'haja superat la part corresponent a les proves escrites convocades de forma oficial i a l'informe de pràctiques, és a dir, és necessari aprovar cadascuna de les parts que componen l'avaluació per a aprovar l'assignatura.

En la segona convocatòria es mantindran les notes de les activitats pràctiques.

En el cas de no haver assistit a les classes pràctiques, l'alumne podrà superar l'assignatura només amb la nota de l'examen que és recuperable també en la segona convocatòria.

La matrícula d'honor (MH) es podrà atorgar a aquells i aquelles alumnes que la nota siga igual o superior a 9, a la nota més alta del seu grup. L'obtenció de matrícula d'honor queda supeditada a la realització d'un examen extraordinari oral en el cas de que dos estudiants tinguen la mateixa nota i que només siga possible atorgar una MH. En cap cas l'examen restarà nota.

Davant pràctiques fraudulentas es procedirà segons allò establert pel Protocol d'actuació davant pràctiques fraudulentas a la Universitat de València (ACGUV 123/2020): <https://www.uv.es/sgeneral/Protocols/C83.pdf>

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Juárez, A. y Monfort, M. (2015). Estimulación del lenguaje oral. Madrid: Entha Ediciones.
- Cervera-Mérida, J. y Ygual-Fernández, A. (2006). Intervención logopédica en los niveles de la lengua. En: Garayzábal, E. (Ed.) Lingüística clínica y logopedia. Madrid: A. Machado Libros.
- Mendoza, E. (2017). Trastorno específico del lenguaje (TEL). Avances en el estudio de un trastorno invisible. Madrid. Ed: Pirámide.
- Monfort, M., Juárez, A. y Monfort, I. (2004). Niños con trastornos pragmáticos del lenguaje y de la comunicación. Madrid: Entha Ediciones.

- Monfort, M., Juárez, A. y Monfort, I. (2006). La práctica de la comunicación bimodal. Madrid: Entha Ediciones.
- McCauley, R.J., Fey, M.E. & Gillam, R. B. (2017) Treatment of Language Disorders in Children. Baltimore. Paul H. Brookes Publishing Co. Inc.

Complementàries

- La profesora indicará bibliografía complementaria para cada tema.
- Martos, J. y Pérez, M (2002). Autismo. Un enfoque orientado a la formación en logopedia. Valencia: Nau Llibres.
- Prelock P. A. y McCauley, R. J. (2012) Treatment of Autism Spectrum Disorders. Baltimore, MD: Paul H. Brookes Publishing Co
- Reichow, B., Doehring, P., Cichetti, D.V., & Volkmar, F.R. (Eds.) (2011). Evidence-based practices and treatments for children with autism. New York, NY: Springer.